

ויזרע יצחק

שנה ה'

<p>פרשת "בהעלותך" הפטרה: "רני ושמחי" ימ' סיון תשע"ה</p>	<p>יוצא לאור ע"י מדרשת "ויזרע יצחק" ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל</p>	<p>זמני השבת פניסה יציאה ר"ת</p>	<p>י"ב 19:07</p> <p>ת"א 19:24</p> <p>ח"פ 18:15</p>
		<p>20:24</p> <p>20:27</p> <p>20:28</p>	<p>21:01</p> <p>20:58</p> <p>20:59</p>

הגייגים לפרשת השבוע

"קזו את הלויים מותוך בני ישראל" (במדבר ז' ו')

אומר רבינו בחיי שהנושאים המתוארים בפרשה: המנורה, הלויים ומצות הפסח מסודרים לפי סדר המעלות בעם ישראל כהנים, לויים וישראל. בתחילה נאמר עניין המנורה, שזהו עניין המסור לכהנים, אחריו נאמר עניין הלויים שמטרתה היא להכשיר את הלויים שיתחילו לעבוד במשכן, ואחרי כן נאמרה מצות הפסח שהיא מצוה המוטלת על כל עם ישראל, שנאמר: "ויעשו בני ישראל את הפסח" (במדבר ט), ואם כן הפרשיות מסודרות בהשגחה גדולה בסדור המעלות, כהן ואחריו לוי ואחריו ישראל.

"ויעשו את הפסח בראשון בארבעה עשר יום לחודש בין הערבים במדבר סיני" (במדבר ט' ה')

"בגנות ישראל הכתוב מדבר שלא עשו אלא פסח זה בלבד, וכן הוא אומר (עמוס ה כה) הזבחים ומנחה הגשתם לי במדבר ארבעים שנה" (מדרש)

לפי המדרש, בני ישראל לא הקריבו את קרבן הפסח כשהיו במדבר אלא בשנה הזו בלבד, והם לא הקריבו את קרבן הפסח במדבר משום שנולדו להם בנים ועבדים ולא יכלו למול אותם במדבר כי לפי חז"ל (יבמות ע"א): כשהיו ישראל במדבר לא נשבה להם הרוח הצפונית, שמרפא את הנימול, ולכן לא מלו כי היתה בזה סכנה לנימול. ודרשו זאת מהכתוב: "ויעשו את הפסח בראשון בארבעה עשר יום לחדש בין הערבים במדבר סיני", שיש, לכאורה, בפסוק פרטים מיותרים, ודי היה לאמור "ויעשו את הפסח ככל אשר ציוה ה' את משה", ומה שפרט הכתוב את היום ואת זה שהיו במדבר הוא כדי לרמוז לנו שלא עשו את הפסח במדבר רק ביום הזה, ודבר זה הוא גנות לישראל. ומהי הגנות? מבאר הרמב"ן שהגנות היא עצם הזכרת חטא המרגלים. שבעקבות החטא של המרגלים היו בני ישראל מנוודים למקום ולכן לא נשבה להם הרוח הצפונית ומשום כך לא מלו, דבר זה גרם לכך שיהיו אסורים באכילת קדשים, אמרו חז"ל שמילת בניו ועבדיו מעכבת בו מלאכול קדשים. גם לדברי האומר שאין מילת בניו ועבדיו מעכבת בו מלאכול קדשים, יש כאן גנות לישראל כי בעצם הם היו רשאים לעשות את הפסח במדבר אלא שהם התעצלו ולא עשו אותו, וזוהי גנות גדולה. אלא שלדעת הרמב"ן ההסבר הראשון הוא יותר נכון, כי לא נראה שמשה היה מוותר להם מלעשות את הפסח משום עצלות, אלא ודאי היה מאלץ אותם לעשותו ולא היה מניח להם להתחייב כרת.

"וארון ברית ה' נוסע לפניהם דרך שלשית ימים" (במדבר י' ל')

מדייק ה"ספורנו" מהכתוב שלפנינו שרק באותם שלושת הימים שהלכו בני ישראל באותן שלוש המסעות דרך המדבר הגדול והנורא היה הארון נוסע לפניהם להבטיח הדרך מן הנחשים והעקרבים וזולתם, "לתור להם מנוחה", דהיינו למצוא חניה בטוחה במדבר הנורא, אבל בשאר המסעות היה הארון נוסע בתוך המחנות כשאר משא בני קהת.

"א-ל נא רפא נא לה" (במדבר יב' י')

מדוע מזכיר משה בתפילתו את המילה "נא" פעמיים, לא די בפעם אחת? מביא רבינו החיד"א ב"נחל קדומים" בשם הקדמונים שלמשה רבינו היתה קבלה משמים שכאשר הוא מתפלל ואומר פעמיים "נא" בתפלתו תפלתו מקובלת, ומשום כך אמר כאן משה "אל נא רפא נא לה" כדי שתפילתו תתקבל. לפי הסבר זה מסביר רבינו החיד"א מדוע כשהתפלל משה להיכנס לארץ ואמר: "אעברה נא ואראה" (דברים ג' כה) אמר לו הקב"ה "רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה", דהיינו שלא יאמר פעם נוספת "נא", דבר ש"יאלץ" את הקב"ה לקבל את בקשתו.

נר ה' נשמת אדם העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:
ישראל בן נחמה נלב"ע כה אב תשע"ד תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג
תנצב"ה

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע יא' ניסן תשס"ז

"והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה" (במדבר ט' יג)

אומר "החזוה מלובלין" שאם ראית איש "שהוא טהור", סימן ש"בדרך לא היה", כי בדרך קשה מאד להיות טהור.

"לכה אתנו והטבנו לך כי ה' דבר טוב על ישראל" (במדבר י' טז)

דו השיח של משה עם יתרו מעורר אצל המפרשים מספר שאלות ותמיהות. ראשית, מדוע פונה משה לחותנו בשם "חובב" ולא "יתרו" כפי שהוא מוכר לנו? שנית, מדוע משתמש משה בדבריו ליתרו בשתי לשונות "נוסעים אנחנו, לכה אתנו" היה על משה לומר באותה הלשון, "הולכים אנחנו" או "תיסע אתנו"? שלישית, מדוע אומר משה "כי ה' דבר טוב על ישראל" ולא אמר "לישראל"? גם על יתרו יש להקשות, מדוע בדבריו חזר על המילה "אלך" פעמיים: "לא אלך כי אם אל ארצי אלך"? ועוד, מאחר שיתרו לא התרצה ללכת אתם בפעם הראשונה מה הוסיף לו משה כשאמר לו בפעם השנייה "והיה הטוב ההוא אשר ייטיב ה' עמנו והטבנו לך"? מקדים ה"כלי יקר" ואומר שמשמעות הלשון "הולך" היא על תנועת הרגלים בלבד, תנועה המעתיקה את האדם ממקום למקום, אך יתכן שגם בהיותו הולך למקום אחר מכל מקום עדיין דעתו קשורה במקום אשר ממנו יצא. אך לשון "נסיעה" משמעותה העתקה כוללת הן של הגוף והן של המחשבה. כפי שראינו שבתחילה אמר ה' לאברהם: "לך לך מארצך" (בראשית יב' א) כי בהתחלה עדיין היתה נפשו של אברהם קשורה בבית אביו, לבסוף נאמר: "וילך אברהם הלך ונסוע הנגבה" (בראשית יב' ט) בהתחלה היה בגדר "הולך" ואחר כך היה בגדר "נוסע" כי התנתק מבית אביו. כעת מתרץ ה"כלי יקר" את השאלות שנשאלו. משה פונה לחותנו בשם "חובב" ולא בשם "יתרו" כדי שלא יחשוב יתרו מה שאמרו חז"ל: "קשים גרים לישראל כספחת" (יבמות מז) הוא נקרא יתרו מלשון "יתר" ומסתמא לא יקרבו אותו כראוי, על כן שינה את שמו מ"יתרו" ל"חובב" כדי לרמוז לו על מה שנאמר "ואהבתם את הגר" (דברים י' יט) ופרשו חז"ל "שיהיה חביב עליהם". משה אומר ליתרו: "נוסעים אנחנו" לגבינו הדבר נחשב "נסיעה" מהמקום שיצאנו משם, כי אין לנו שם נחלה או כרם ומשפחה, אבל לגביך הדבר נקרא "הליכה" מארצך וממולדתך, ואף על פי כן משה מבקש "לכה אתנו והטבנו לך כי ה' דבר טוב על ישראל" כלומר ה' צוה אותנו להטיב עם מי שמדבק בנו וזו הכוונה כשאמר "על ישראל" כפי שנאמר: "ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב" (ישעיה יד' א) הלשון "על" כוונתה לתוספות שעל העיקר. תשובתו של יתרו היא: "ויאמר אליו לא אלך" כי חרה ליתרו שמשא הזכיר לשון "הליכה" כאילו הוא חושד ביתרו שמחשבתו עדיין משוטטת בארצו ובמקום מולדתו, אלא שבאמת התורה חביבה עליו כל כך עד שסילק יתרו את מחשבתו מכל וכל מארצו וממולדתו ודבק בשכינה, לכן אמר "כי אם אל ארצי ואל מולדתי אלך" שכוונתו היא שילך אל ארצו כדי לגייר את בני משפחתו אך ודאי שתהיה מחשבתו משוטטת תמיד במקום קדוש. משה מבקש מיתרו שנית, "אל נא תעזוב אותנו" כאומר: מעולם לא חשדתי בך שבשוכך לביתך תשכח את המעמד הקדוש הזה אלא חששתי שמאחר שאתה רואה את העם הזה "כי ברע הוא" וכל החניות הם בתרעומת, מחלוקת ותלונה אולי בגלל זה לא יעלה ברצונך לשבת אתנו לכן אמר: "אל נא תעזוב אותנו".

"אדני משה כללם" (במדבר יא כז)

מבאר ה"משך חכמה" שיש שלושה אנשים בתורה שנקראו בתואר "עבדי": "אברהם עבדי" (בראשית כו' כד), "כלב עבדי" (במדבר יד' כד), "בעבדי במשה" (במדבר יב' ז) והם הוכתרו בתואר הזה משום שלא אמרו לשום אדם "אדוני" או "עבדך". שלא כמו יהושע שאמר כאן "אדוני משה", ושלא כמו אהרן שאמר "אדוני" למשה שנאמר: "ויאמר אהרן אל יחר אף אדני" (שמות לב' כב).

"האיש משה עניו מאד" (במדבר יב' ג)

לכאורה, נראה שהפסוק הזה לא שייך לכאן. מבאר רבי העשיל ב"חנוכת התורה" על פי מחלוקת החכמים במדרש מדוע האות אל"ף שבמילה "ויקרא" היא זעירא? חכם אחד אמר משום שמה היה עניו, והחכם השני אמר משום שמה לקח אשה כושית. וזוהי כוונת הפסוקים: "ותדבר מרים ואהרן במשה" כי הם סברו כמו זה שאמר "משום שמה לקח כושית" משום כך דברו על משה. אבל האמת היא כמו זה שאמר "משום שהיה משה עניו", משום כך נסמכו שני הפסוקים יחד: "ותדבר מרים ואהרן במשה", "והאיש משה עניו מאד".

"והאיש משה עניו מאד מכל האדם" (במדבר יב' ג)

רבי ישראל מסלנט לומד מוסר גדול מהפסוק שלפנינו ומתפעל מכך שהקב"ה בכבודו ובעצמו מעיד על משה רבינו שהיה ענו מכל האדם, כינוי שלא מצאנו כמוהו בכל המקרא ועל שום אדם אחר. מה עוד שדברים אלו לא נאמרו בערוב ימיו של משה, אלא בעיצומה של פעילותו הענפה כמנהיג העם שהרי עוד שלושים ושמונה שנות מנהיגות נכונות אותה שעה למשה. וגם אחרי שמה שומע מפי הקב"ה את שבחו, עם כל זה, "לא גבה לבו ולא רמו עיניו", וזוהי המדרגה הנעלה ביותר של ענווה שכמותה לא זכה שום אדם אחר "אשר על פני האדמה".

לרפואת כל חולי עמו ישראל ובכללם: הרח"ג משה חוקיהו שליט"א בן שרה, אליהו בן אסתר.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטר) גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חנוכת בית" ו"ברית יצחק" חברת הבקשות "מאיר השחר": לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקו בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו מדרשת "ויזרע יצחק": שיעור "דף יומי" בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו בית כנסת "שבת אחים" נוה גן פ"ת 21:30-20:30 לבירור פרטים ולהשאלה - טלפון: 052-3268315